

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและจัดทำต้นแบบ (model) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา และเพื่อจัดทำแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่ศึกษาได้แก่ จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน ด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารร่วมกับการสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย 3 โครงการได้แก่ (1) แนวทางการกำหนดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา (2) โครงการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา และ (3) โครงการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

ในปัจจุบันการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ภายในเขตชุมชนดั้งเดิม ยังไม่มีกฎหมายหรือข้อกำหนดที่ชัดเจนทำให้การบริหารจัดการและการจัดทำเขตพื้นที่มีลักษณะเป็นข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน กระบวนการบริหารจัดการพื้นที่จึงมีความจำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่าต้นแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่ (1) กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวางแผน การเก็บข้อมูล จนกระทั่งการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับชุมชน และ (2) กระบวนการภายหลังการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการหาจุดเด่นและตำแหน่งทางการตลาด กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมือง และการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและทุน

สำหรับแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนั้น จากการศึกษาพบว่าเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในแต่ละพื้นที่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับสภาพการตั้งถิ่นฐานของแต่ละชุมชน และการกระจายตัวของมรดกทางสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แต่ละแห่งต่างมีมรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีศักยภาพในฐานะทรัพยากรท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยในการพัฒนาศักยภาพดังกล่าวภายหลังจาก

การจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ควรดำเนินการบนพื้นฐานด้านการอนุรักษ์ และการใช้สอยในบริบททางสังคมปัจจุบัน ซึ่งสามารถจำแนกแนวทางการพัฒนาศักยภาพได้เป็น (1) แนวทางอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (2) แนวทางการพัฒนาการใช้ประโยชน์ (3) แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก (4) แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว (5) แนวทางการพัฒนาเรื่องราว (6) แนวทางการพัฒนาบุคลากร และ (7) แนวทางการพัฒนากระบวนการและองค์กร

คำสำคัญ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว, เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม, การท่องเที่ยว, เมืองเก่า, ถ้ำนนา

Abstract

Tourism Management in Preserved Areas of Cultural Heritages (Architecture) in Lanna Region aims 1) to develop and create tourism management model for preserved areas of cultural heritages (architecture) in Lanna region and 2) to create guideline for tourism management in preserved areas of cultural heritages (architecture) in Phrae, Lamphun, and Nan old town as study areas by gathering and analyzing data from 3 sub- studies: (1) Demarcation in Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture) Guideline in Lanna Region (2) Organizational structure and Procedure Management in tourism for Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture) in Lanna Region and (3) Tourism Development Guideline for Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture) in Lanna Region.

Nowadays, management in the old towns of cultural heritages area (architecture) is under community agreement as laws and regulations aren't yet applied in local tourism. An effective tourism management should concentrate on the locals' collaboration. According to the research, the model consists of 2 sections: (1) Pre-demarcation process which consists of planning, collecting data and demarcating cultural heritages area (architecture) in Lanna Region (2) Post-demarcation process which consists of creating the selling points, finding their position in the market, preserving their nature sceneries, preparing sufficient facilities for tourism activities and managing budget and cost.

Guidelines for management tourism in preserved area of cultural heritages (architecture) in Phrae, Lamphun, and Nan are different depending on the community settlement and cultural heritages (architecture) distribution. As most cultural heritages (architecture) have their unique potential to become tourist attractions, local governments and the communities themselves should collaborate in their resource development with integration to conservation purpose and social usage. Guideline of tourism development is divided into 7 parts: (1) conservation guideline, (2) usage development guideline, (3) infrastructure and facility guideline, (4) tourism activity development guideline, (5) architecture and historic content development guideline,

(6) human development guideline and, (7) processal and organizational development guideline.

Keywords: Tourism Management, Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture), Old Town, Tourism, Lanna Region